

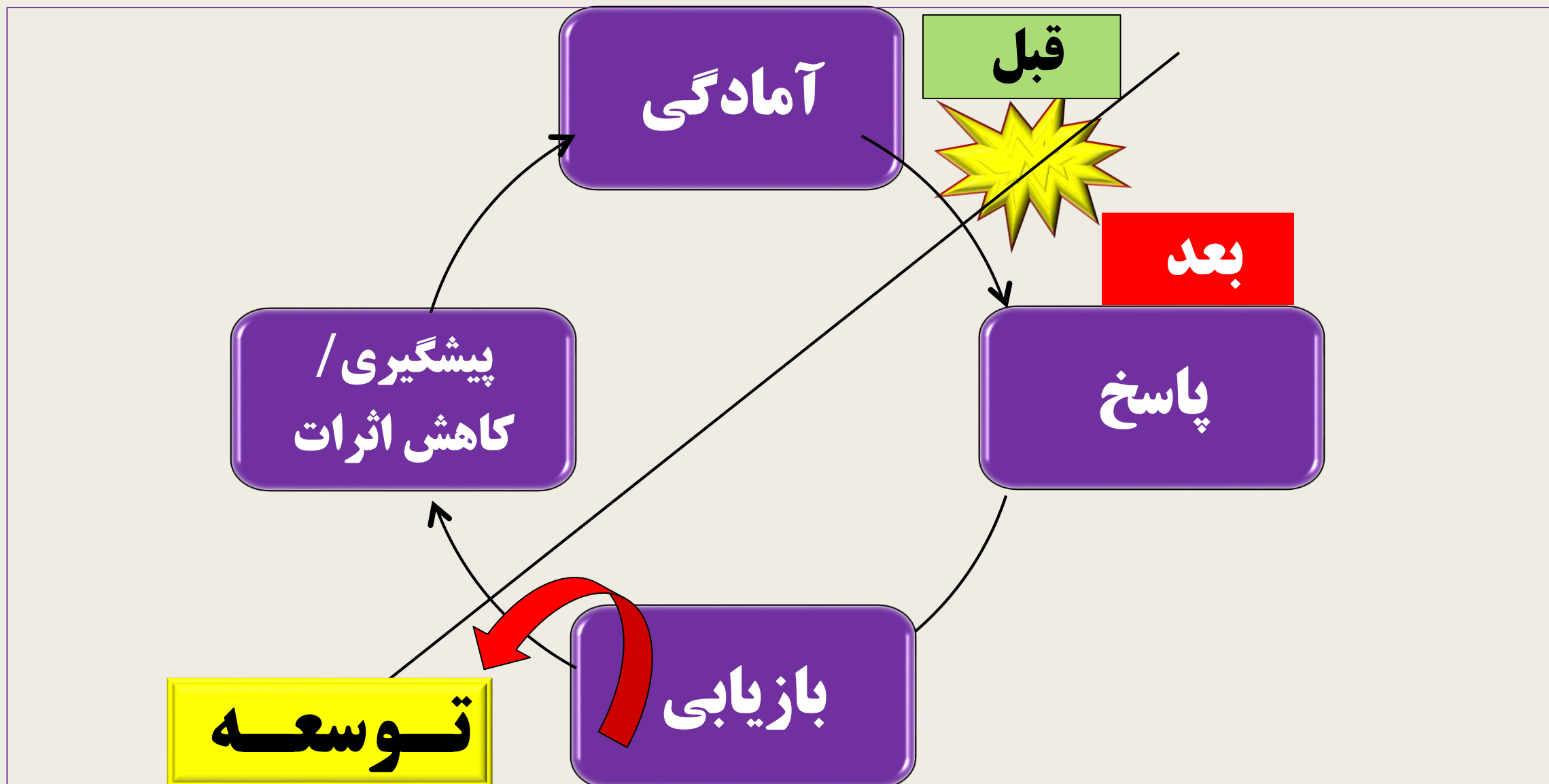
رویکردهای مدیریت خطر حوادث و بلایا

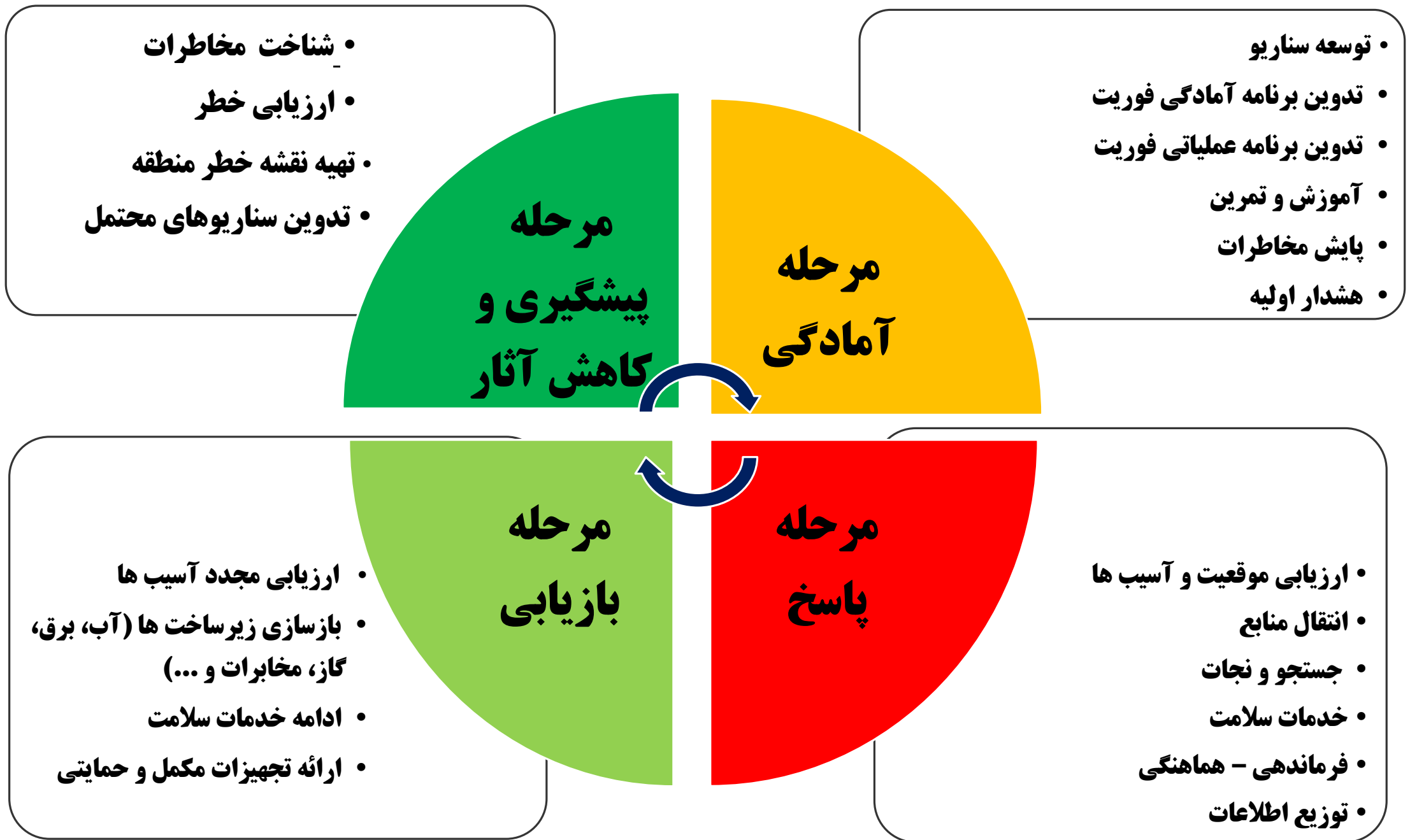
یوسف اکبری شهرستانکی

دکترای تخصصی سلامت در حوادث و بلایا

مدیر گروه فوریت‌های پزشکی

چرخه‌ی مدیریت خطر بلایا

پیشگیری Prevention

- شناخت مخاطرات
- ارزیابی خطر
- تهیه نقشه خطر منطقه
- تدوین سناریوهای محتمل

مرحله
پیشگیری و
کاهش آثار

❑ اقدامات صورت گرفته برای جلوگیری از وقوع یک حادثه و یا مداخله به منظور متوقف کردن روند یک حادثه پس از وقوع برای حفاظت از حیات، اموال و دارایی‌ها و محیط زیست می‌باشد.

❖ پیشگیری می‌تواند شامل فعالیت‌هایی باشد که توسط اولین پاسخ‌گویان فوریت در مراحل اولیه وقوع یک حادثه برای کاهش آثار و عواقب مخاطرات صورت می‌گیرند.

- شناخت مخاطرات
- ارزیابی خطر
- تهیه نقشه خطر منطقه
- تدوین سناریوهای محتمل

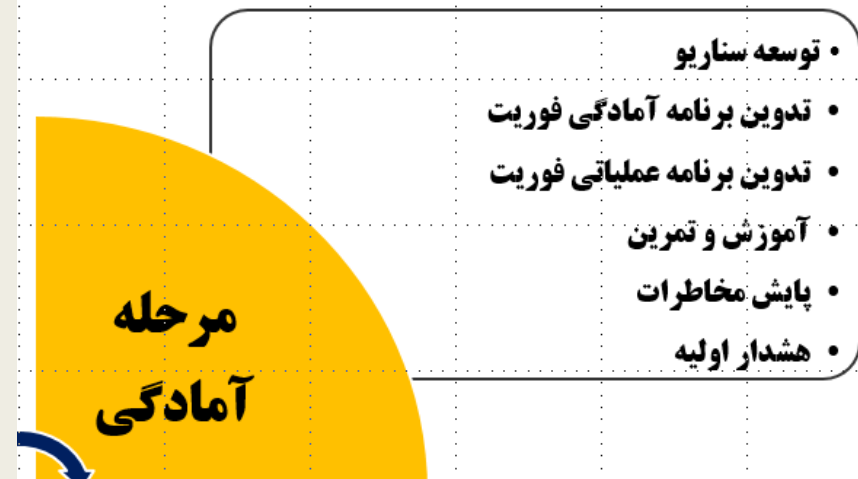
مرحله
پیشگیری و
کاهش آثار

□ اقدام‌های سازه‌ای و غیر سازه‌ای که برای محدود سازی آثار ناگوار مخاطرات اجرا می‌شوند

راهنماهای اصلی:

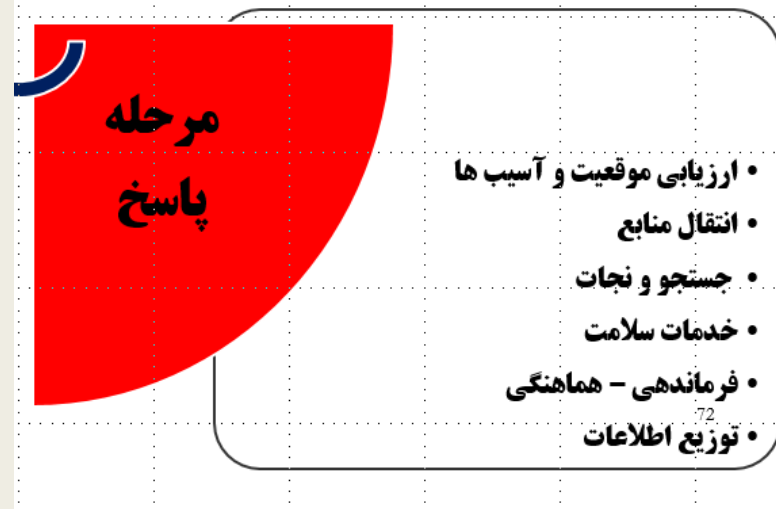
- ارزیابی خطر
- کاهش خطر (کاهش آسیب پذیری سازه‌ای، غیر سازه‌ای)
- بیمه در برابر خطر

آمادگی Preparedness

□ فرآیند آمادگی شامل طیف وسیعی از وظایف ویژه و فعالیت‌های لازم می‌باشد که **قبل از رخداد مخاطرات** برای ساخت، حفظ و بهبود قابلیت‌های عملیاتی به‌منظور پیشگیری و محافظت در برابر آسیب‌ها، ارائه پاسخ مناسب به اثرات، و بازیابی ناشی از عوارض حوادث صورت می‌گیرند.

پاسخ Response

❑ اقدامات کوتاه و بلند مدت که در حین و بعد از رخداد حوادث و بلایا برای پاسخ به اثرات مستقیم صورت می گیرند.

❖ اقداماتی برای حفظ جان انسان ها، محافظت از اموال و دارایی ها و برآورده نمودن نیازهای اولیه انسان ها می باشد.

بازیابی Recovery

مرحله بازیابی

- ارزیابی مجدد آسیب ها
- بازسازی زیرساخت ها (آب، برق، گاز، مخابرات و ...)
- ادامه خدمات سلامت
- ارائه تجهیزات مکمل و حمایتی

□ فرآیند بازیابی بلایا یکی از مراحل چرخه مدیریت خطر بلایا می باشد که از دو بخش **بازسازی (Reconstruction)** و **بازتوانی (Rehabilitation)** تشکیل شده است.

▪ هدف اصلی در فرآیند بازیابی **بازگرداندن** کشورها، جوامع، خانواده ها و افراد متأثر به **وضعیتی بهتر از قبل و کاهش خطر مخاطره** در آینده می باشد

بازیابی Recovery

مرحله بازیابی

- ارزیابی مجدد آسیب ها
- بازسازی زیرساخت ها (آب، برق، گاز، مخابرات و ...)
- ادامه خدمات سلامت
- ارائه تجهیزات مکمل و حمایتی

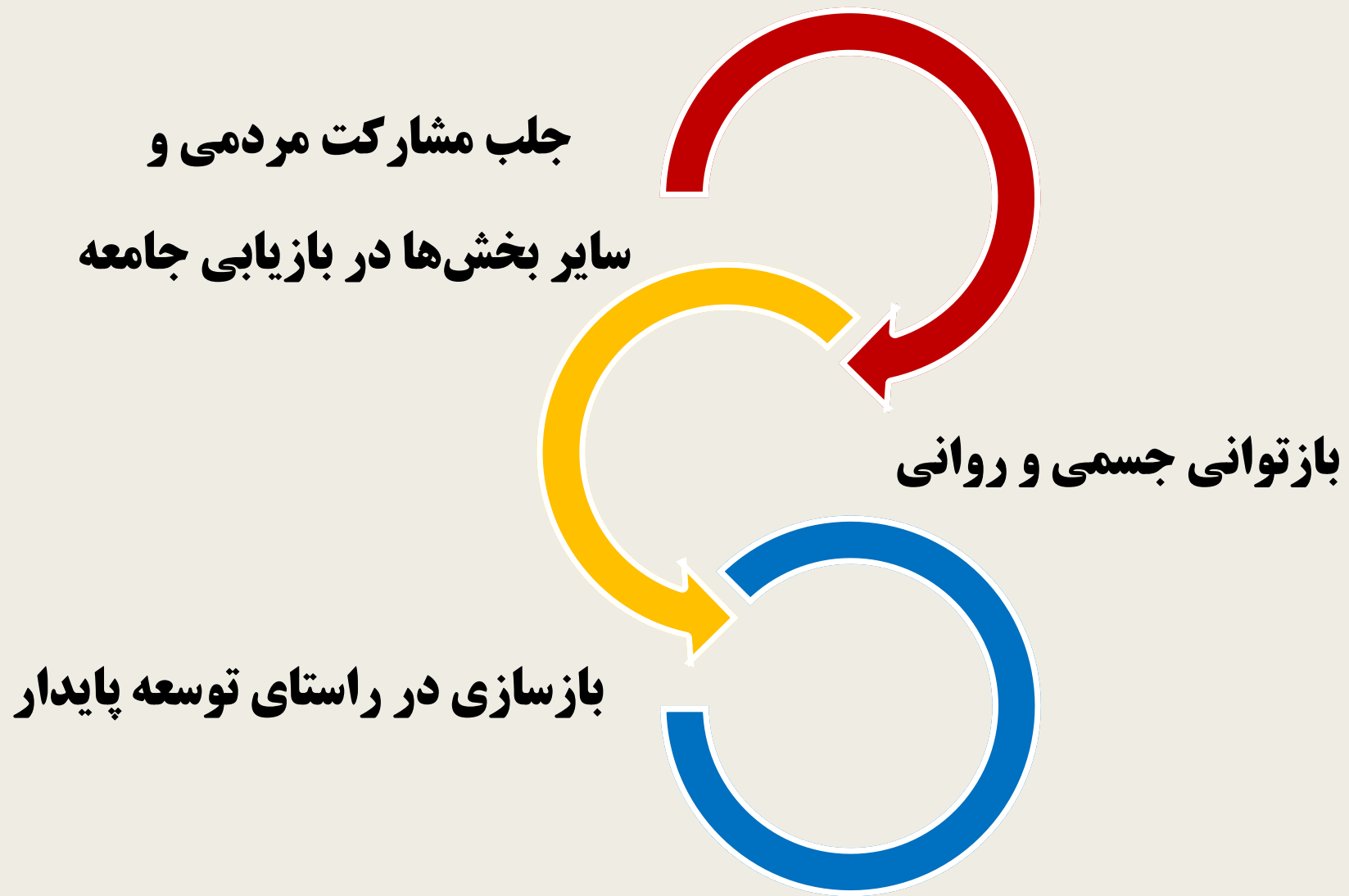
- ارزیابی مجدد آسیب ها

- بازسازی زیرساخت های حیاتی (آب، برق، گاز، مخابرات و ...)

- تعمیر یا بازسازی تسهیلات

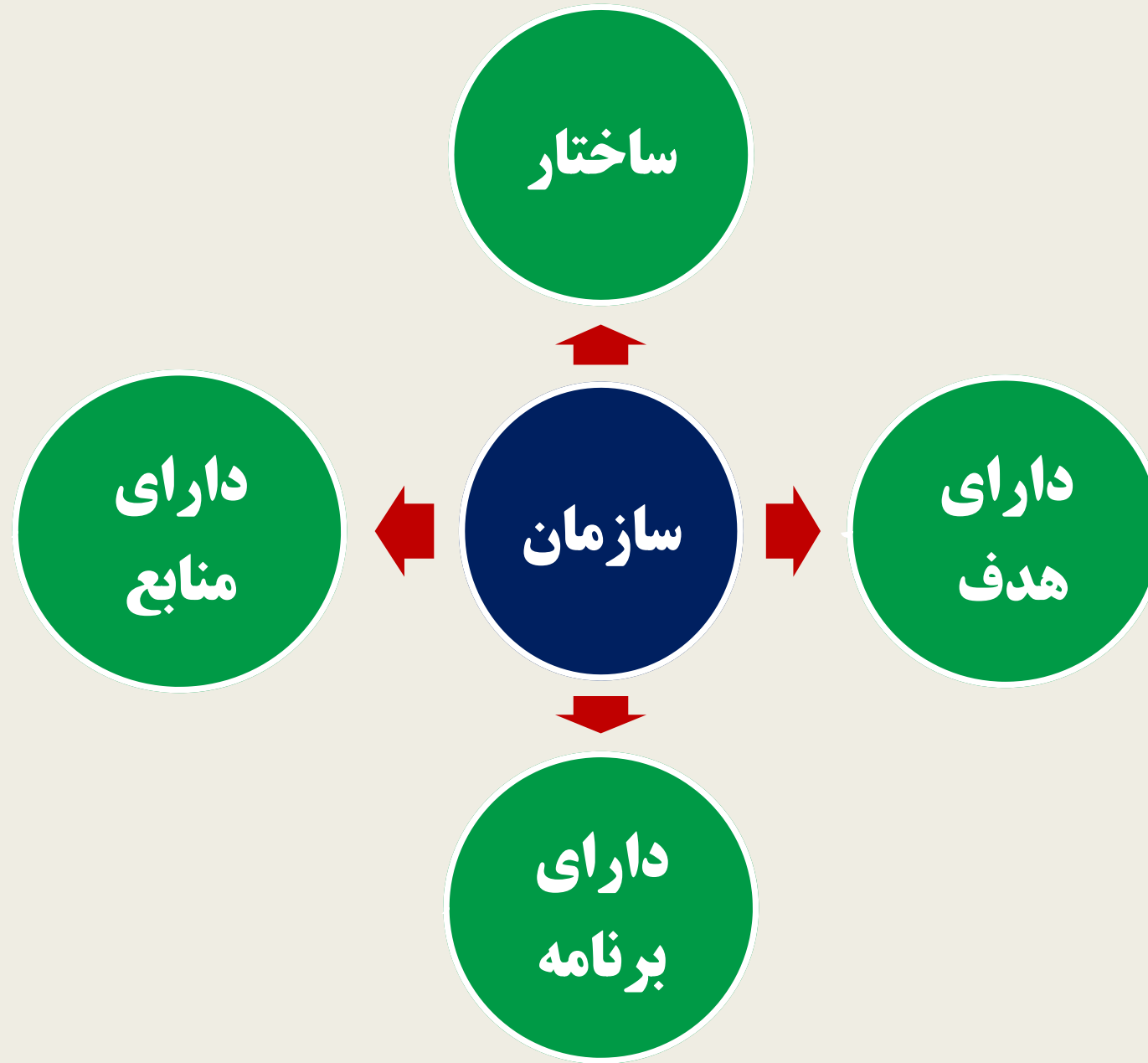
- ادامه ارائه خدمات سلامت

- ارائه تجهیزات مکمل و حمایتی

سازمان Organization

متشکل از **افراد** می باشد که در قالب های نظام یافته گرد هم آمده، در یک محیط متغیر برای نیل به **هدف مشترک** تشریک مساعی می کنند

People

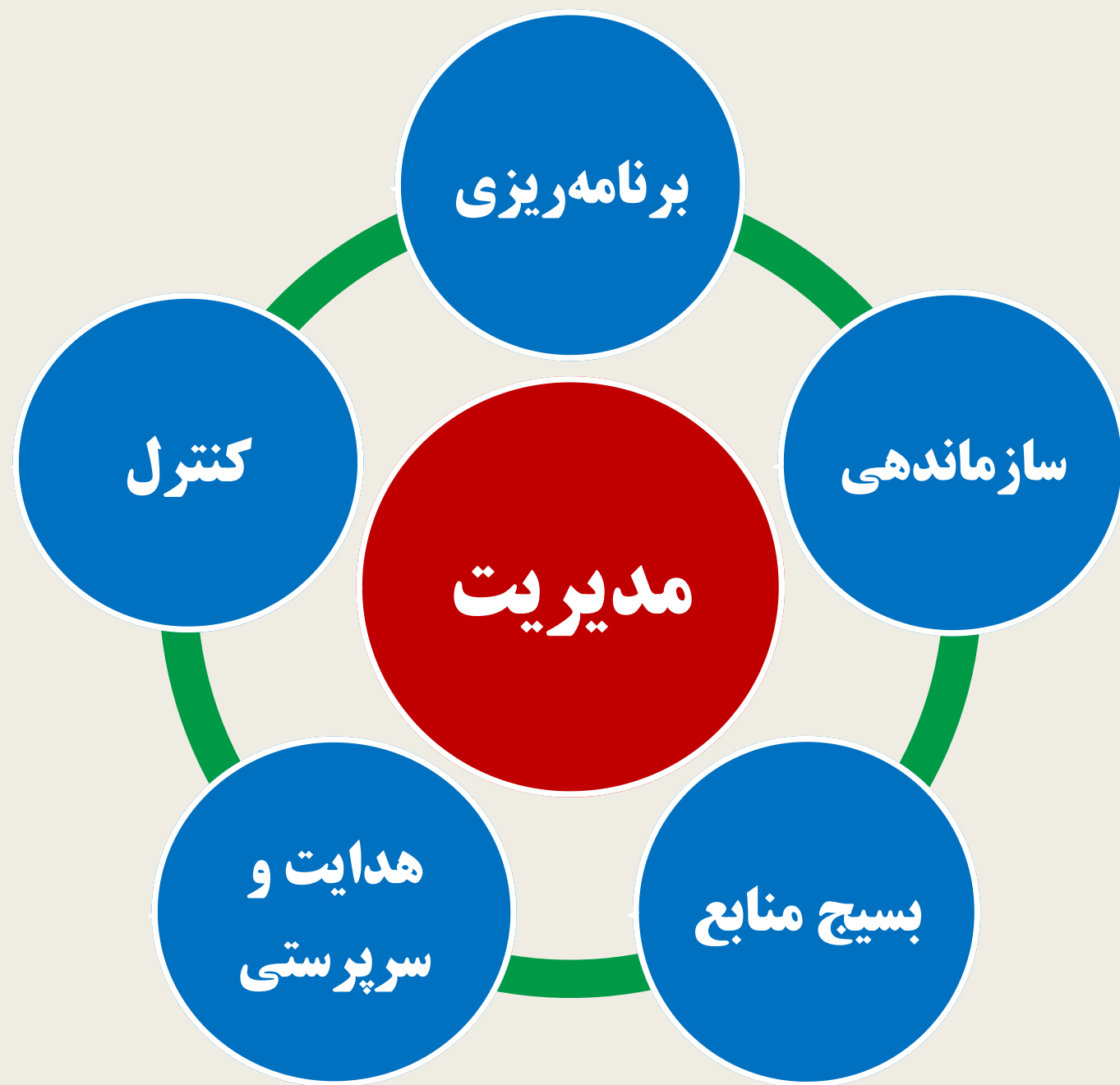
مدیریت Management

مدیریت Management

□ **فراگرد** به کارگیری **مؤثر** و **کارآمد** منابع مادی و انسانی بر مبنای یک نظام ارزشی پذیرفته شده است که از طریق **برنامه‌ریزی**، **سازماندهی**، **بسیج منابع**، **هدایت** و **کنترل** عملیات برای دست‌یابی به اهداف تعیین شده صورت می‌گیرد

- **فراگرد عبارت است از تغییر به سوی هدف با استفاده از سازوکار بازخورد**
- هر فراگرد دارای ساختار و نتیجه است

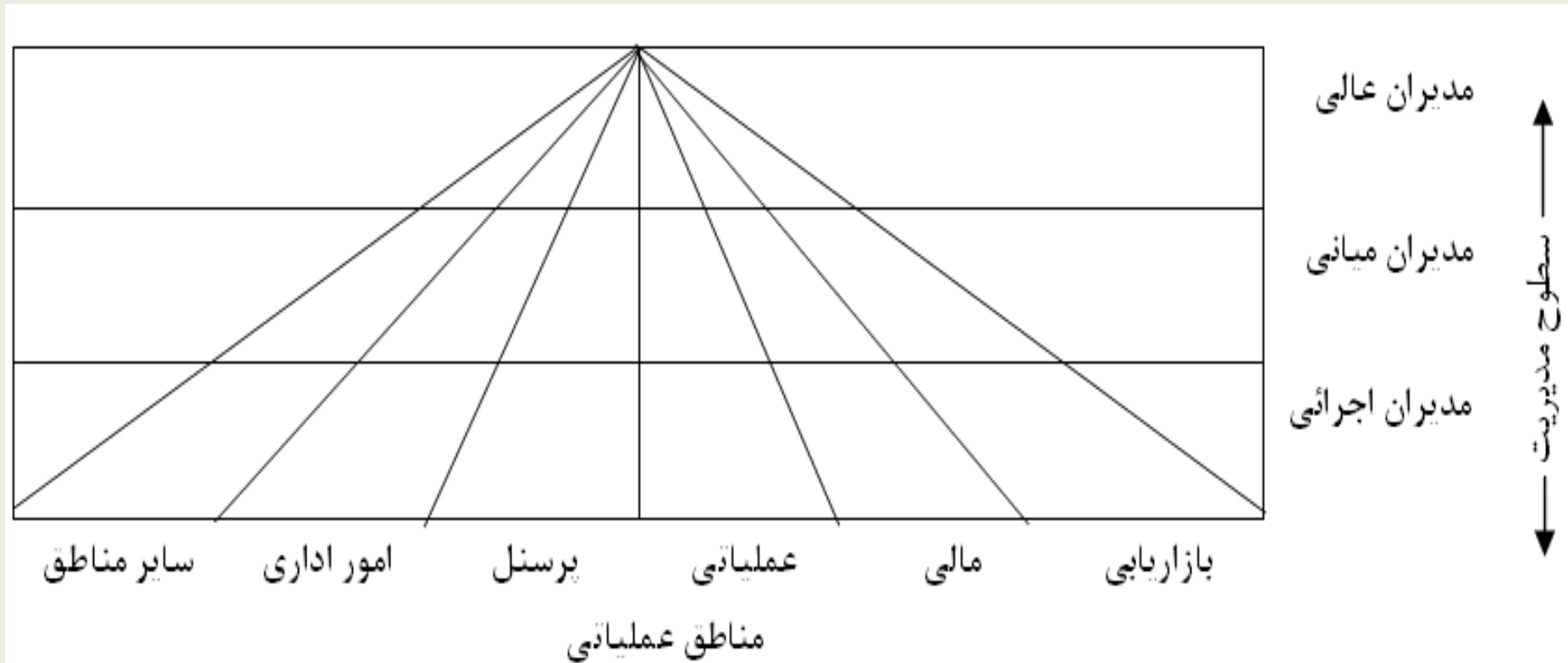

فراگرد مدیریت

۱. چه کاری باید انجام داد؟ (تعیین هدف و تهیه برنامه)
۲. کار چگونه انجام داده خواهد شد؟ (تعیین خط مشی، رویه‌ها و روش‌ها)
۳. چگونه تقسیم کار خواهد شد؟ (سازماندهی کار)
۴. چه کسانی کار را انجام خواهند داد؟ (کارگزینی، کارآموزی و کارگماری)
۵. کار با چه وسایلی انجام داده خواهد شد؟ (تعیین وسایل انجام دادن کار)
۶. کار چه وقت و در چه مدتی انجام داده خواهد شد؟ (زمان بندی کار)
۷. کار با چه کیفیتی انجام داده شود؟
۸. کار با چه کیفیتی انجام داده می‌شود؟

مدیر Manager

فردی که در درون سازمان مسئولیت اقدامات پنج‌گانه، جهت رسیدن به اهداف سازمانی را بر عهده می‌گیرد

سطوح مدیریت

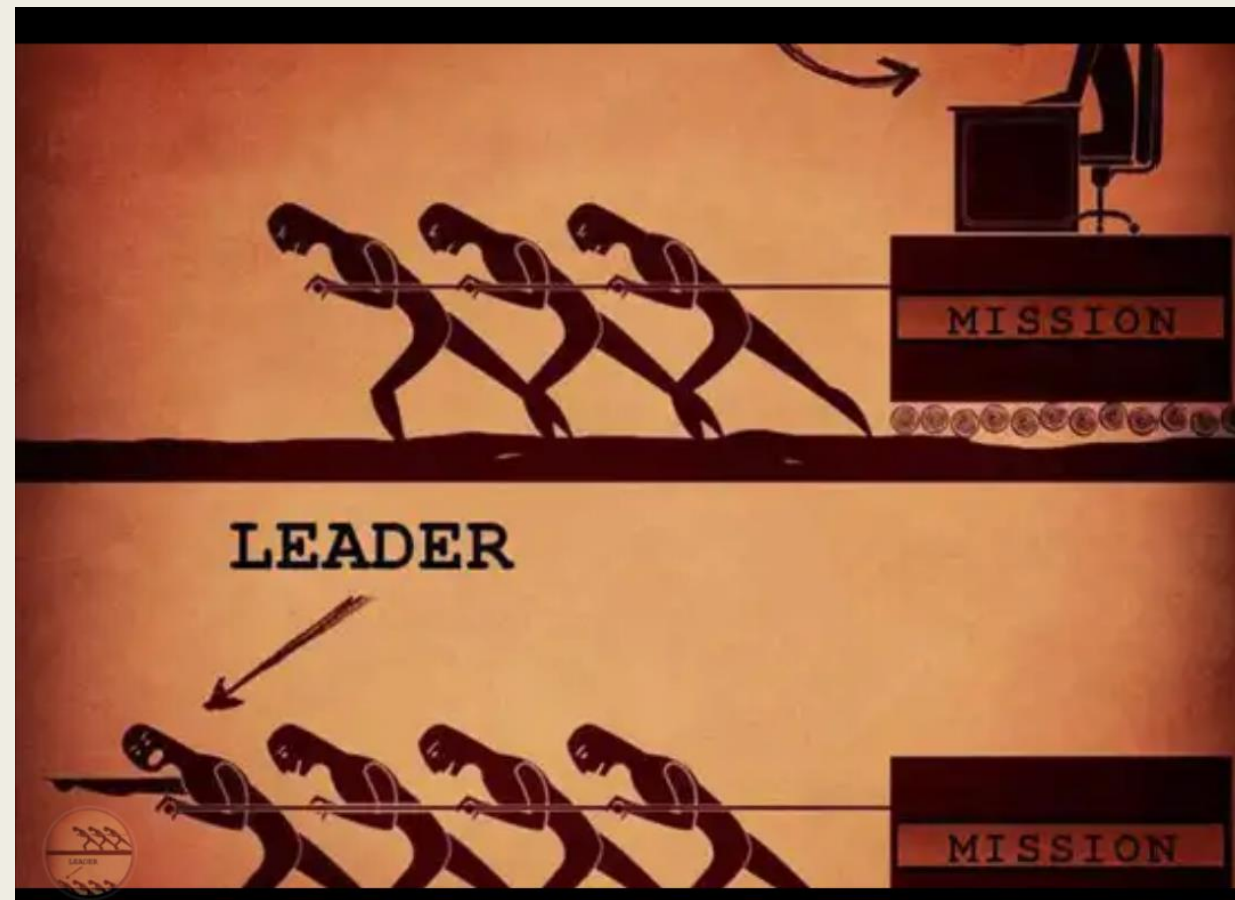
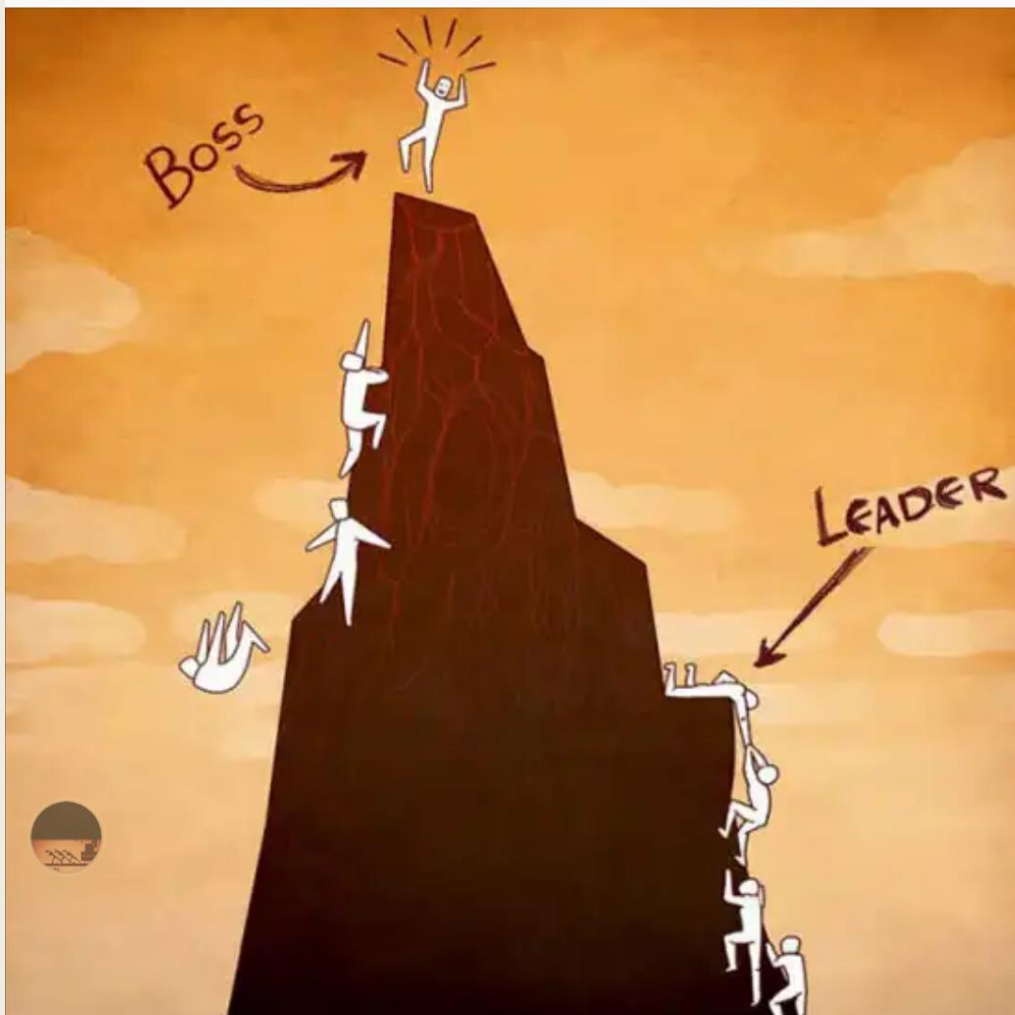

وظایف مدیران ارشد

POCCC (فایول)

۱. برنامه ریزی، programming
۲. سازماندهی، Organization
۳. فرماندهی، Command
۴. هماهنگی، Coordination
۵. کنترل، Control

تفاوت ریاست و رهبری

ویژگی‌های رهبری

۱. دوست داشتن کارکنان
۲. راهنمایی کارکنان بجای کنترل مستمر
۳. انعطاف پذیری
۴. محول کردن کار و اختیار
۵. پذیرش اشتباه
۶. دارای قدرت خطرپذیری
۷. انگیزه دادن و تهیج نمودن

رهبر

- مربی و هدایت تیم
- داشتن حسن نیت و خوش بینی
- ایجاد علاقه و رغبت
- تکرار واژه "ما"
- کمک به افراد ناموفق
- ارتقای افراد
- دادن اعتبار
- درخواست کردن
- تکرار واژه "بریم"

رییس

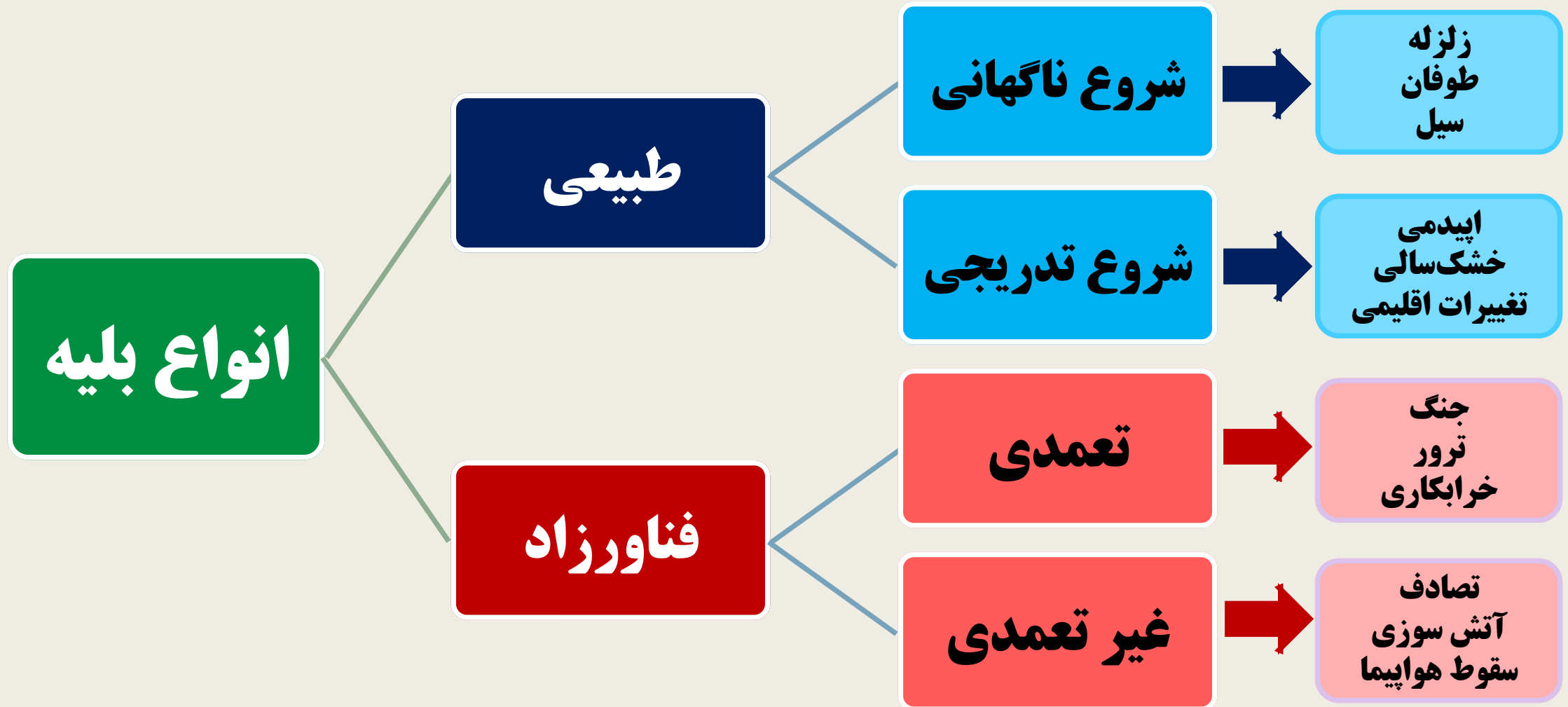
- به جلو راندن مستخدمین
- وابسته به اختیارات
- القای ترس
- تکرار واژه "من"
- سرزنش افراد ناموفق
- استفاده ابزاری از افراد
- گرفتن اعتبار
- فرماندهی
- تکرار واژه "بروید"

مدیریت بحران

طبقه بندی بلایا

مدیریت خطر بلایا

Disaster Risk Management

□ عبارت است از: **فرایند** منظم، بکارگیری تصمیم‌های اجرایی و سازمانی، مهارت‌های عملکردی و

ظرفیت‌ها برای اجرای سیاست‌ها و راهکارها و ظرفیت تطابق جامعه و اجتماع، به منظور **کاستن**

آثار مخاطره‌های طبیعی و فناورزاد

کاهش خطر

Risk Reduction

- کاهش خطر عبارت است از **تمهیدات بلند مدت** برای **کاهش** اندازه و/یا دوره زمانی عوارض جانبی مخاطرات اجتناب ناپذیر و غیر قابل پیشگیری به وسیله؛
- کاهش **آسیب پذیری** افراد جامعه، سازه‌ها، خدمات و فعالیت‌های اقتصادی در جامعه‌ی در معرض خطر، با تأکید بر **شناخت مخاطراتی** که توانایی ایجاد بلایا را دارند.

رویکردهای مدیریت خطر بلایا

Disaster Risk Management Approach

□ رویکرد سیاست‌های استاندارد (از بالا به پایین)

□ رویکرد مبتنی بر جامعه (از پایین به بالا)

رویکردهای مدیریت خطر بلایا

Disaster Risk Management Approach

❑ **رویکرد سیاست‌های استاندارد (از بالا به پایین)**

■ تمرکز بر تدوین راهبردها و آیین نامه‌ها

✓ استانداردهای ساختمانی

✓ سامانه هشدار اولیه

✓ ابزار ارزیابی خطر

✓ سامانه فرماندهی حادثه

✓ تدوین برنامه جامع مدیریت خطر بلایا در سطح ملی

رویکردهای مدیریت خطر بلایا

Disaster Risk Management Approach

❑ **رویکرد مبتنی بر جامعه (از پایین به بالا)**

■ تمرکز بر افزایش آگاهی و مشارکت عموم مردم در برنامه های کاهش خطر

✓ افزایش درک خطر

✓ کاهش آسیب پذیری

✓ افزایش ظرفیت و توانمندی

برنامه‌ریزی

□ برنامه‌ریزی یعنی نقشه کشیدن برای دستیابی به اهداف و راهی برای هدایت حساب شده منابع، بخصوص منابع انسانی به سوی منظور/هدف

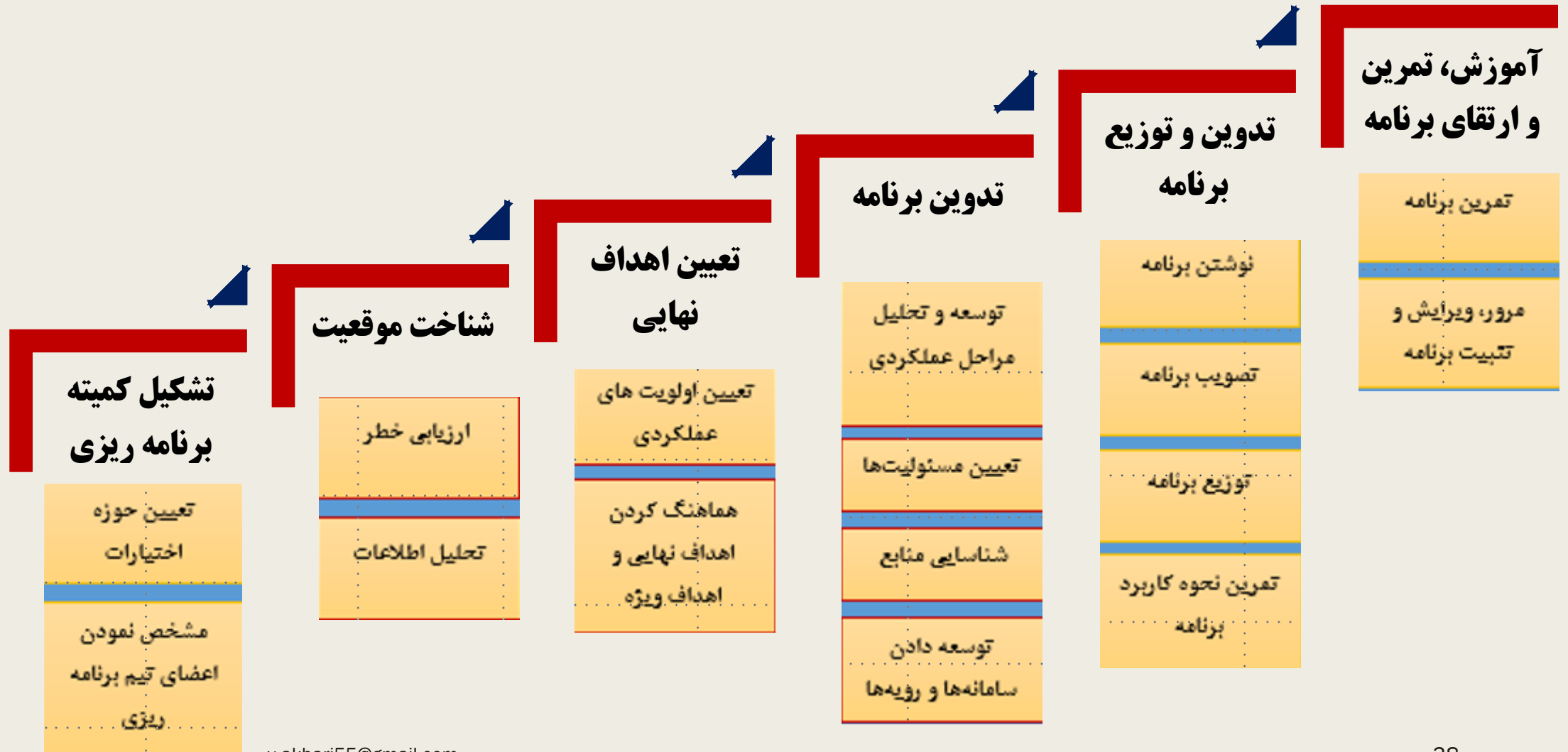

برنامه جامع مدیریت خطر حوادث و بلایا

- ❑ **برنامه پیشگیری و کاهش آثار**
- ❑ **برنامه آمادگی:** تدوین برنامه آمادگی، منجر به افزایش ظرفیت می شود
- ❑ **برنامه پاسخ:** چگونگی استفاده از ظرفیت ها برای پاسخ به حوادث و بلایا
- **برنامه اقتضایی:** برای زمانی که جریان حادثه آنطور که پیش بینی شده بود اتفاق نیفتد
- **برنامه تداوم خدمت:** تمرکز بر اقداماتی جهت ارائه مستمر خدمات حیاتی
- ❑ **برنامه بازیابی:** تبیین فرآیندهای بازسازی و بازتوانی

فرآیند برنامه ریزی

ساختار و تشکیلات مدیریت حوادث و بلایا

ایران

اهمیت و ضرورت مدیریت واحد حوادث و بلایا (بحران)

□ بررسی ادبیات نظری و علمی مدیریت بحران نشان می‌دهد که تنظیم الگوی مدیریت واحد و دارای مسولیت و قدرت می‌تواند نقش موثری در رهبری امور در قبل، حین و بعد از بحران داشته باشد.

اهمیت مدیریت هماهنگ و منسجم حوادث و بلایا

- ایجاد وحدت رویه و هماهنگی بین سازمان‌ها
- جلوگیری از تعدد مسئولیت‌ها بین سازمان‌ها
- استقرار تشکیلاتی منسجم و با صلاحیت
- جلوگیری از اتلاف منابع مالی و انسانی
- ارتقای کمی و کیفی نیروهای عمل کننده در فرایند مدیریت
- بالا بردن فرهنگ ایمنی و استفاده از مشارکت‌های مردمی

سیر تکوین تاریخی و مبانی قانونی تشکیلات مدیریت بحران در ایران

□ سیر تحول سیستم مدیریت بحران نشان می‌دهد که تلاش برای تامین ایمنی و استقرار سیستم مدیریت بحران در کشور از دغدغه‌های همیشگی بوده و دستگاه قانون گذار بارها در این حوزه به وضع قانون پرداخته است.

■ قبل از انقلاب اسلامی

■ بعد از انقلاب اسلامی

دوره	تاریخ	اقدام انجام شده
قبل از پیروزی انقلاب اسلامی	۱۳۳۷	تشکیل سازمان دفاع غیرنظامی کشور
	۱۳۴۵	قبول عضویت سازمان دفاع غیرنظامی ایران در سازمان بین المللی دفاع غیرنظامی جهانی
	۱۳۵۱	تصویب اصلاح قانون سازمان دفاع غیرنظامی کشور
	۱۳۵۲	آیین نامه ایمنی انبارهای کالا
	۱۳۵۶	تصویب «قانون اصلاح مواد (۲) و (۴) قانون سازمان دفاع غیرنظامی کشور
بعد از پیروزی انقلاب اسلامی	۱۳۵۷	شکل گیری بخش امداد در جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران
	۱۳۵۹	«لایحه قانونی راجع به ادغام سازمان های امدادی ملی و بسیج غیرنظامی و دفاع غیرنظامی در سازمان بسیج ملی»
	۱۳۵۹	لایحه قانون تشکیل سازمان بسیج ملی
	۱۳۶۱	تصویب اساسنامه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و پیش بینی وظایف مرتبط با مدیریت بحران در اساسنامه
	۱۳۶۹	تشکیل ستاد حوادث غیرمترقبه کشور
	۱۳۷۰	تشکیل «کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی»
	۱۳۷۸	قانون برنامه سوم توسعه کشور ماده (۱۸۱)
	۱۳۷۹	شکل گیری سازمان امداد و نجات در جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران
	۱۳۸۲	«طرح جامع امداد نجات کشور»
	۱۳۸۳	تشکیل ستاد پیشگیری و مدیریت بحران در حوادث طبیعی و سوانح غیر مترقبه
	۱۳۸۴	ابلاغ سیاست های کلی پیشگیری و کاهش مخاطرات توسط مقام معظم رهبری
	۱۳۸۷	قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور
	۱۳۸۸	تصویب آیین نامه اجرایی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور

تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور

■ قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مشتمل بر ۱۵ ماده و ۱۰ تبصره که در جلسه مورخ ۳ دیماه ۱۳۸۶ کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی طبق اصل ۸۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب گردید.

□ مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت ۵ سال موافقت نموده و به تایید شورای نگهبان رسید.

شورای عالی مدیریت بحران کشور

■ جهت هماهنگی فعالیتهای دستگاهها و نهادهای وابسته به قوای سه گانه، نیروهای مسلح و کلیه نهادها و دستگاههای تحت نظر مقام معظم رهبری و تصویب مقررات و ضوابط حاکم بر مدیریت بحران در مراحل چهارگانه، تشکیل گردید.

□ رئیس شورای عالی: رئیس جمهور

□ دبیر شورای عالی: رئیس سازمان مدیریت بحران کشور

□ تشکیل جلسه: هر سال ۲ بار + وقوع شرایط اضطراری

سازمان مدیریت بحران کشور

■ جهت ایجاد مدیریت یکپارچه در امر سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، ایجاد هماهنگی و انسجام در زمینه‌های اجرایی و پژوهشی، اطلاع‌رسانی متمرکز و نظارت بر مراحل مختلف مدیریت بحران و ساماندهی و بازسازی مناطق آسیب‌دیده و استفاده از همه امکانات و لوازم مورد نیاز (وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و عمومی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، نیروهای نظامی و انتظامی، مؤسسات عمومی غیر دولتی، شوراهای اسلامی، شهرداری‌ها، تشکلهای مردمی، مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، دستگاه‌های تحت امر مقام معظم و نیروهای مسلح در صورت تفویض اختیار معظم له)، جهت بهره‌مندی بهینه از توانمندی‌های ملی منطقه‌ای و محلی در مواجهه با حوادث طبیعی و سوانح پیش‌بینی نشده تشکیل گردیده است.

هدف تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور

نظارت

اقدامات مراحل
چهارگانه

امکانات مورد نیاز
تمامی ذینفعان

هماهنگی و انسجام

مسایل اجرایی

اقدامات پژوهشی

اطلاع رسانی
متمرکز

مدیریت یکپارچه

سیاست گذاری

برنامه ریزی

سازمان مدیریت بحران کشور

□ سازمانی وابسته به وزارت کشور است

□ رئیس این سازمان به پیشنهاد وزیر کشور تعیین می شود

شورای هماهنگی

□ شورای هماهنگی مدیریت بحران به ریاست رئیس سازمان و با عضویت نمایندگان تام‌الاختیار در سطح معاونت دستگاه‌ها و نهادهای ذیربط به منظور هماهنگی فعالیت‌های مربوط به مراحل چهارگانه مدیریت بحران و بررسی و تأیید سیاست‌ها و نظارت بر عملکرد کارگروه‌ها تشکیل می‌شود.

شورای هماهنگی

□ در استان‌ها و شهرستان‌ها، "استاندار و فرماندار" ریاست شورای هماهنگی را به عهده دارند.

■ معاون امور عمرانی استاندار و معاون فرماندار به ترتیب جانشین استاندار و فرماندار در شورای هماهنگی مدیریت بحران استان و شهرستان خواهند بود.

□ در شهر تهران، شورای هماهنگی به ریاست شهردار تهران تشکیل می‌شود.

زنجیره هماهنگی و مدیریت خطر کشور

شورای عالی مدیریت بحران کشور

شورای هماهنگی مدیریت بحران

سازمان مدیریت بحران

کارگروه سلامت

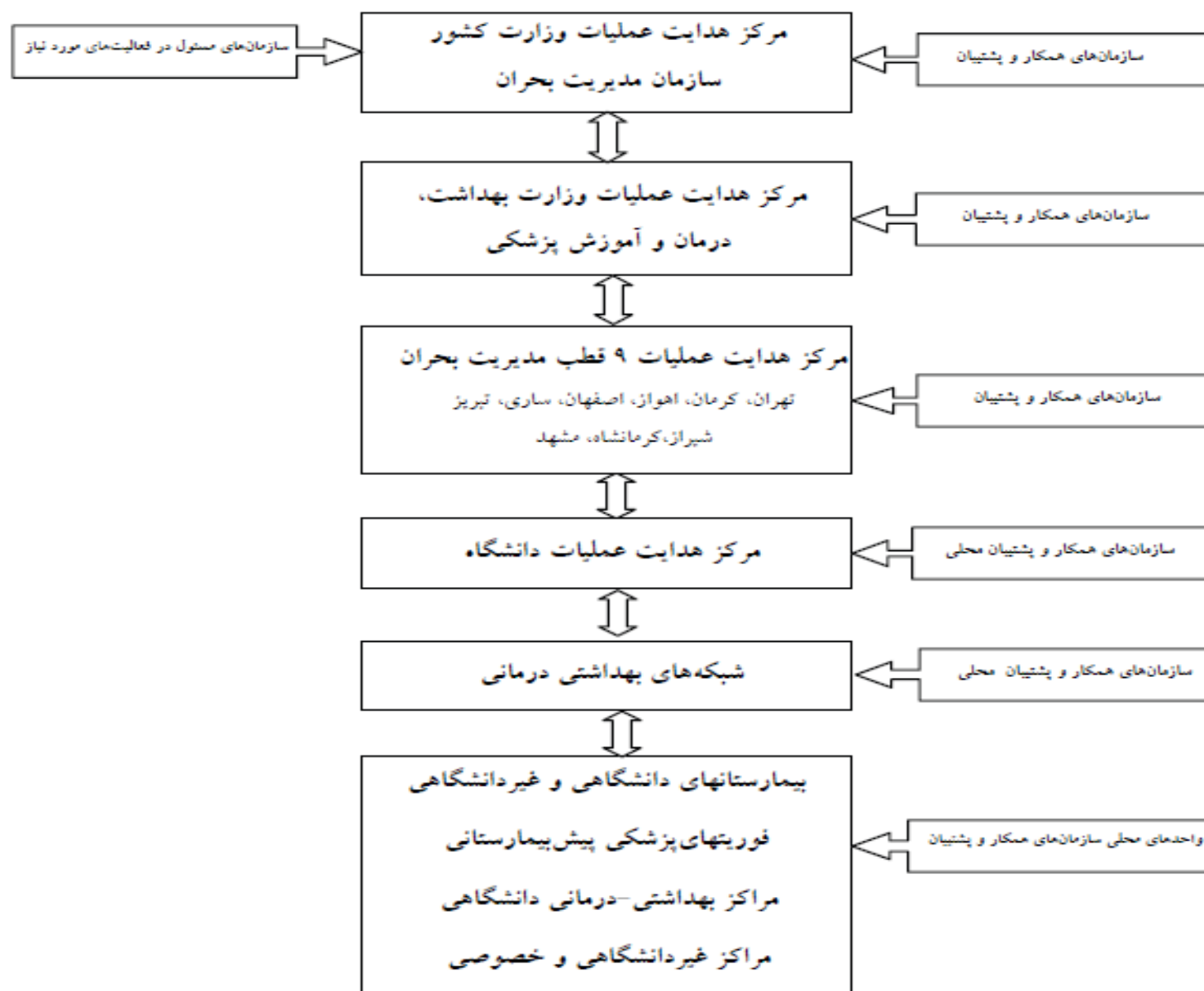
دبیرخانه کارگروه سلامت

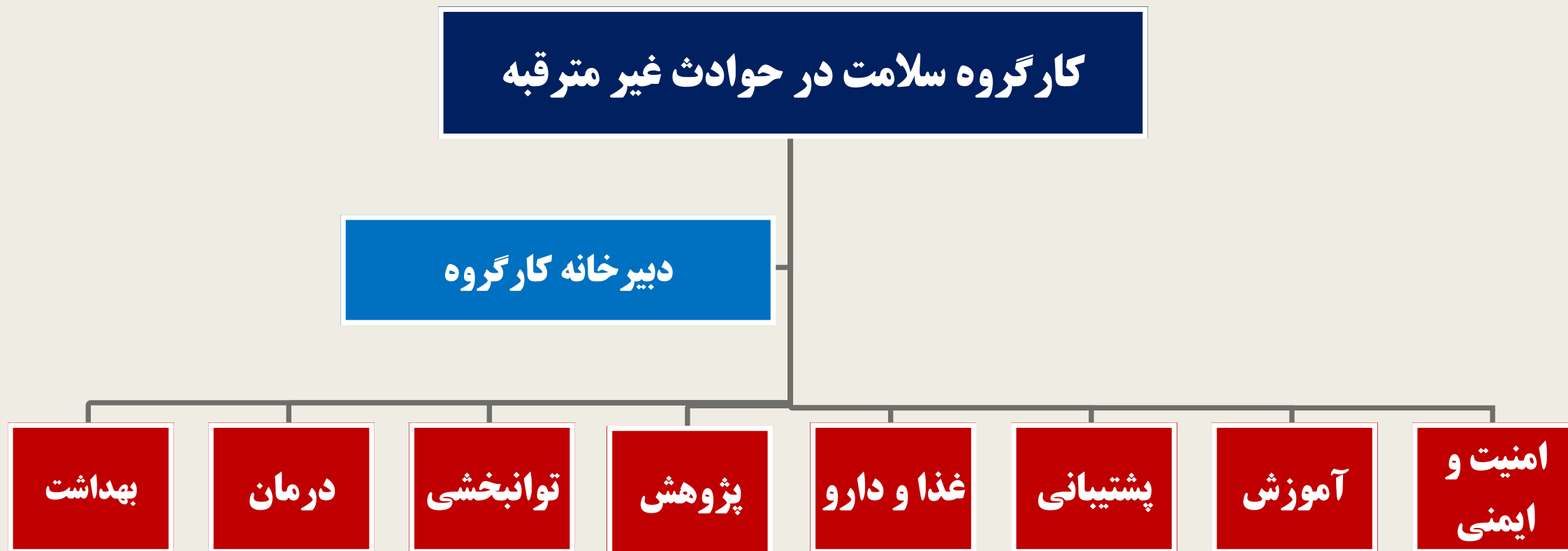
کمیته ها

ردیف	نام کارگروه	سازمان مسئول
۱	امداد و نجات و آموزش همگانی	جمعیت هلال احمر
۲	امنیت و انتظامات	معاون امنیتی و انتظامی وزارت کشور
۳	امور سیل و مخاطرات دریایی، برق، آب و فاضلاب	وزارت نیرو
۴	آموزش و اطلاع رسانی	سازمان صدا و سیما
۵	<u>سلامت در حوادث غیرمترقبه</u>	<u>وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی</u>
۶	بیمه، بازتوانی، بازسازی، تامین و توزیع ماشین آلات، آواربرداری ساختمان ها، آتش نشانی، مواد خطرناک و انتقال و تخمین متوفیان	وزارت کشور و ریاست معاون هماهنگی امر عمرانی و رییس سازمان شهرداری ها و دهیاری ها
۷	سوخت و مواد نفتی	وزارت نفت
۸	تامین مسکن	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
۹	تشکل های مردم نهاد	معاونت امور اجتماعی و فرهنگی وزارت کشور
۱۰	حمل و نقل، شریان های حیاتی، بلایای جوی و طوفان	وزارت راه و شهرسازی
۱۱	خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات بخش کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی
۱۲	ارتباطات و فناوری اطلاعات	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
۱۳	مخاطرات زلزله، لغزش لایه های زمین، ابنیه، ساختمان ها و شهرسازی	وزارت راه و شهرسازی
۱۴	مخاطرات زیست محیطی	سازمان حفاظت محیط زیست کشور

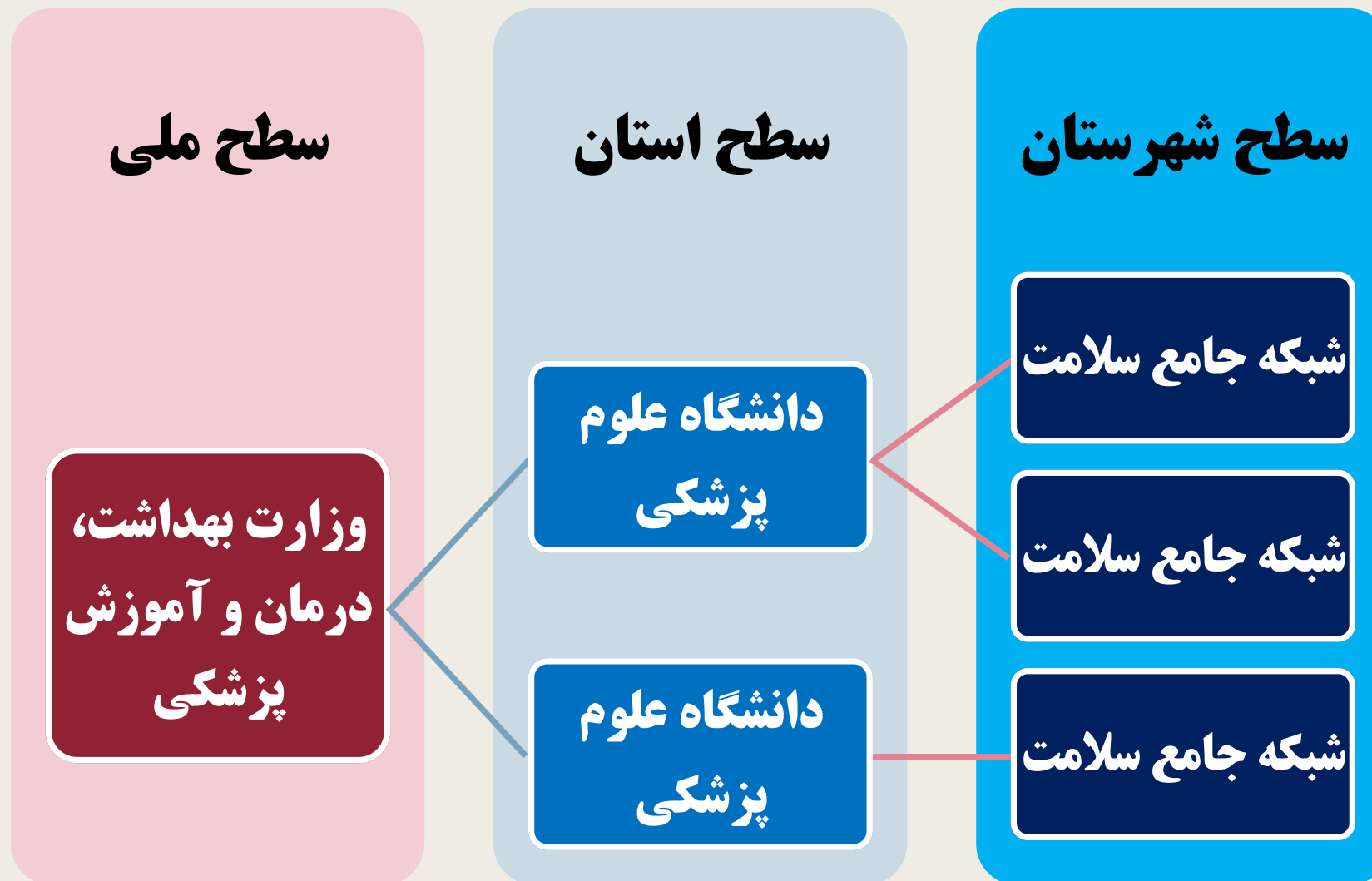
تشریح ساختار کلان مدیریت بحران در کشور در حوزه سلامت

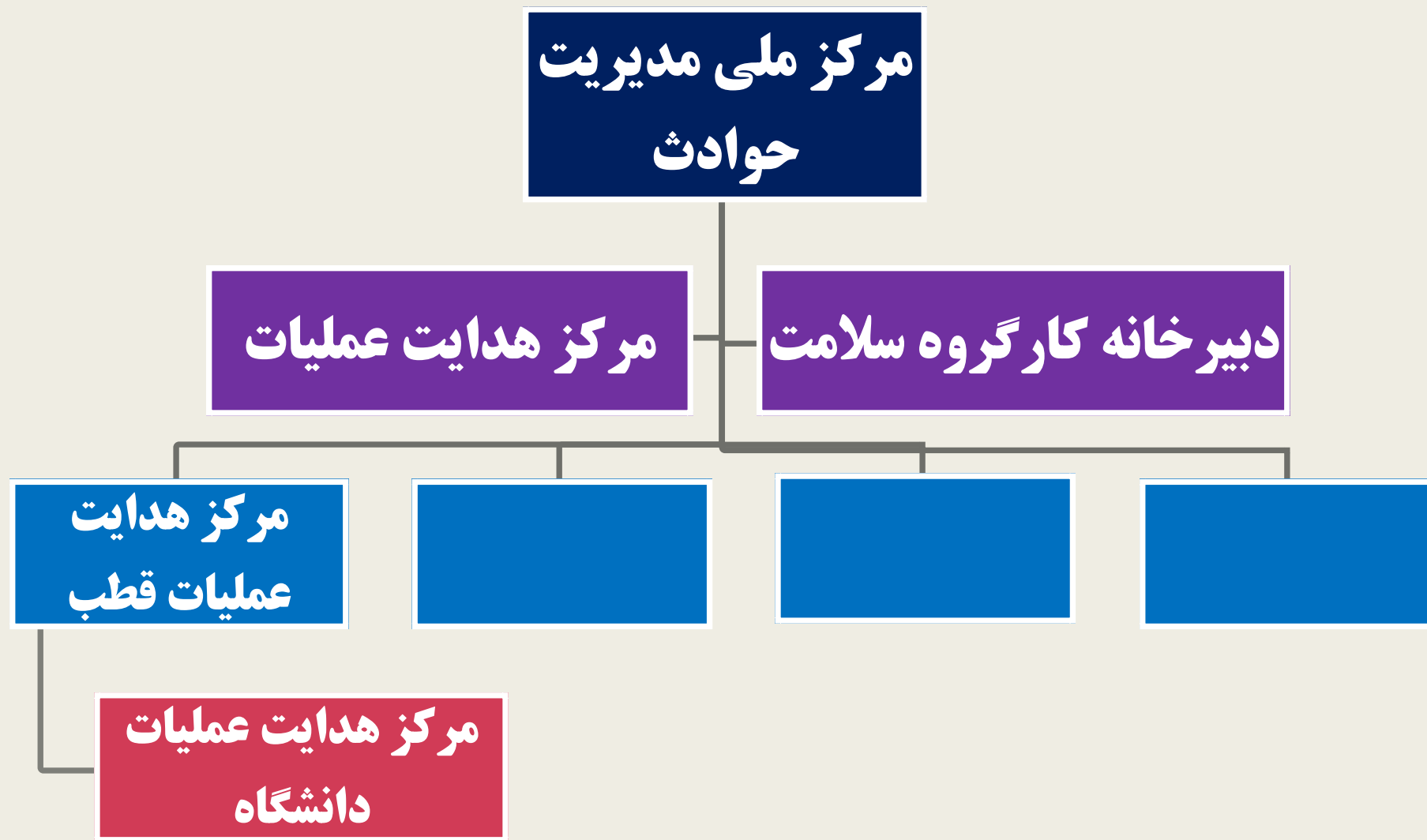
کارگروه سلامت در حوادث غیرمترقبه

کارگروه سلامت در حوادث غیر مترقبه

زنجیره هماهنگی و مدیریت کارگروه سلامت

دستگاه‌های همکار کارگروه سلامت در حوادث

- ☐ جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران
- ☐ بسیج جامعه پزشکی
- ☐ بخش خصوصی مرتبط با نظام سلامت به تشخیص رئیس کارگروه
- ☐ معاونت درمان سازمان تامین اجتماعی
- ☐ ستاد کل بهداری نیروهای مسلح
- ☐ وزارت جهاد کشاورزی
- ☐ سازمان بهزیستی
- ☐ نیروهای نظامی امنیتی و پلیس
- ☐ سازمان نظام پزشکی
- ☐ سازمان نظام پرستاری
- ☐ سازمان انتقال خون
- ☐ سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی

خدا قوت